

113936

543

ZIDIREA LUMEI,
ADAM ȘI EVA,
ORIGINEA SFINTEI CRUCI
ȘI
CELE 12 VINERI.

(După tradiții populare și manuscrise vechi).

DE
JOAN POP RETEGANUL.

Gherla

Edit. și tip. Tipogr. „Aurora“ A. Todoran
1901.

ZIDIREA LUMEI,

ADAM ȘI EVA,

ORIGINEA SFINTEI CRUCI

ȘI

CELE 12 VINERI.

(După tradiții populare și manuscrise vechi.)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

DE

JOAN POP RETEGANUL.

BCU Cluj-Napoca

RBCFG201700881

Gherla

Editura și tiparul Tipografiei „Aurora” A. Todoran

1901.

I.

Dumnezeu dădi lumea în șapte zile; adecă: în ziua de întâi făcu ceriul și pământul; în ziua a doua, soarele, luna și stelele; în ziua a treia, raiul; în ziua a patra, marea; în ziua a cincea, toate vietuitoarele de pe pământ, din ape și din văzduh; în ziua a șesa zidesce Dumnezeu pe Adam, și în ziua a șaptea-i dă sufletul.

II.

Dumnezeu a făcut pe Adam din opt părți: trupul din pământ; oșele din piatră; sângele din rouă; ochii din soare; cugetul din nori; sufletul din vânt; înțelepciunea din lună; ear prorocia dela duhul sfânt.

Dumnezeu aședă pe Adam în rai, i făcu soție pe Eva, ear Diavolul i-a amăgit de au călcat porunca lui Dumnezeu, din care pricină au fost scoși din rai.

Eată cum spune povestea : Adam, gonit de raiu, ședea în preajma raiului și plângea cu amar greșala sa. Noptea vedu el în vis că Eva va nasce pe Cain și pe Avel, și Avel va fi omorît de Cain. Ingerul îl opresce înse de a spune Evei ceca ce a vedut în vis. Adam trăesce după acésta 970 de anî și se înbolnăvesce; atunci se string toți ómenii în giurul Evei și o întrebă: de ce bolesce tatăl nostru? Eva le povestescé că Dđeu dându-le tóte pe mâna lor, i-a oprit numai de-a mânca din pomul ce stetea în mijlocul raiului, Diavolul înse, sub chipul unui inger strălucitor și prin mijlocirea șerpelui o ademeniră se mănecé din ródele pomului aceluia. In. minutul acela căđură frunđele tuturor pomilor raiului, afară de acele ale pomului din ale cărui róde mánecasé. Apoi dete Eva lui Adam de mánca și el din pomul cel oprit; atunci se coborí Dđeu și se aședă pe un tron în mijlocul raiului și porunci ingerilor de scóseră afară din raiu pe Adam și pe Eva. Adam și Archangelul „Ioil“ să rugară în zădar înaintea lui Dđeu.

In aintea raiului stătu Adam și Eva 15 đile și începură a căuta ceva hrană, dar preste tot pământul nu găsiră altceva, decât

scăeți. Intorcându-se ear la raiū, s'au rugat de Ddeu se le dee cel puțin o flóre spre pomenire, și Ddeu îi dete *tămâie*, *livan*, și *ladan*, tot de-odată le dete și Archangelul Ioil, în urma porunciī lui Ddeu, a șeptea parte din raiū; ear pe tóte dobitócele, ce trăiau până atuncea în raiū, le scose afară.

Când voi apoi Adam se are pământul, veni diavolul si-l opri dicând, *cum că pământul este a lui*, și numai atunci-i va da voie, când Adam i se va închina lui, și-i va făgădui și copil lui. Adam dice că el și copil se fie a aceluia, a căruia e și pământul, știind bine că Ddeu se va pogori odată pe pământ; Diavolul ceru ca Adam se-i dea aceea făgăduială în scris, și Adam îi dete, după cum îl învățase Diavolul, adeca puse mâna lui pe o piétră, și urma mânei remase întipărită în aceea piétră. Diavolul o luă apoi și o dete la 400 de draci se o păzească di și nópte. Apoi dise Eva se se căiească de faptul lor și Adam îi dise se stea 40 de zile în apa Tigrului, ear el va sta tot atâta vreme în apa Iordanului, Eva înse se nu se lase a fi ademenită de macar cine va veni. Diavolul se încercă în adevăr se ispitescă pe Eva în diferite chipuri, ea înse nu se

lăsă, până când se sfârșise vremea hotărîtă și veni Adam de o scóse, și ast-fel îi scăpà Dđeu de diavolul.

După aceea locuiră în Madiam. Acolo născu Eva pe Cain și pe Avel, și Cain omorî pe Avel. Adam îngropă pe Avel în locul ce se chiamă Rion și apoi născu Eva pe Sith. Când ajunse Eva până aci cu povestirea, strigà Adam se tacă că i se împuțineză sufletul.

Versul lui Adam.

Veniți toți cei din Adam
Și cu fiii lui Avram
Să cântăm versuri de jale
Pentru-alui Adam greșele;
Și pentru-alui isgonire
Jalnica din raiu gonire.
Că îndată ce au greșit
Domnul din raiu l'a gonit!
Și-n porța raiului pusă
O pară de foc nestinsă.
Adam vădându-se pe sine
Lăpădat de-atâta bine,
Tare începù a plânge
Și cătră Eva a dice:
O, amar, Evo și ție!
Că tu-mi făcu-și asta mie,
Că pre tine te ascultaiu
Sfânta poruncă călcăiu,
Care pentru o mâncare
Sunt pedepsit așa tare;
Că acum mă bucuram

Intru slava, ce eram.
 Pentru acésta, Dómne sfinte,
 Fie-ți și de noi aminte,
 Nu ne tare lăpăda,
 Fiind noi zidirea ta ;
 Și fie-ți de mine milă
 De am și greșit de silă
 Dómne, eu am greșit ție,
 Iar pentru a mea soție
 Se nu fiu până-'n sfârșit
 Așa tare părăsit.
 Raiule, grădină dulce !
 De aci nu m'aș mai duce,
 De dulcéța pomelor
 De mirosul florilor,
 Pentru dulcéța din tine
 O amăritul de mine !
 Că unde-mi aduc aminte
 De a tale lăcașuri sfinte
 Lacrămile mă cuprind iară
 Aprinđându-mă cu pară.
 Domnul cel prea sfânt vedđend
 Pe Adam așa plângând
 Trimițind al său cuvânt
 Pre un inger al său sfânt,
 Și cătră Adam dicând :
 » Tacă, Adame, « nu mai plânge,

Nu vărsa lacrimi de sânge,

Măcar de ai și greșit,

Nu te-am de tot părăsit;

De acum vei câștiga

Tóte cu sudórea ta;

Lucrând pămêntul cu trudă

Și cu osteneală multă:

Murind cu amară mórte

Precum și fiarăle tóte.

Tu Evo 'ntâi ai greșit,

Pre Adam l'ai prilostit

Și din tóte ai luat

Și și lui Adam ai dat

Și tu când vei nasce prunci

Atuncî se ai grele muncî;

Și vei fi bărbatului

Tot sub ascultarea lui;

Evei încă i-a dat minte

Cum se-și facă 'mbrăcăminte.

Pe șerpe l'a osindit:

Până-'n lume vei trăi,

Tu pe fóle te-i tîrî

Unde te-or afla dormind

Capul têu va fi sdrobit.

Eară Sătana vędênd

Pe Adam pămênt lucrând

Gróznic cuvânt i-a grăit :
 Cine ție ți-a poruncit
 De-mi strică tu pământul meu

Fiind aci stăpân eu?
 Iară Adam a grăit :
 Dumnezeu mi-a poruncit.

Iar Sătana așa răspunse
 Și lui Adam așa dice :
 Eu sunt aci Dumnezeu
 Pământul tot e al meu ;
 Iar tu fugi de-aci în raiu .

Că acolo moșii ai,
 Eu aci nu te-oi lăsa

Nici pământ nu îți voi da
 Adam acésta vedând

Vrăjmașul pe el gonind
 Nu scia ce va mai face,
 Incotr'o se va mai duce ?

Și-'ncepù amar a plânge
 Și cu glas jalnic a dice :

Amar mie, greșitul,
 Vai mie pedepsitul!

Din raiu fiind isgonit,
 Nici aci nu sunt primit

O amar, și vai de mine,
 Pentru scârba ce-i pe mine!

Iară Sătana vedând

Pe Adam așa plângând
 I-a grăit cu graiū dîcând
 Ca se-l mai înșele vrînd:
 O Adame, nu mai plînge,
 Ci ascultă, ce ți-oîū dîce:
 De vrei se trăescî în pace,
 Se lucređi pre cum îți place
 Fă și tu mie pe vrere,
 Se-mî dai mie ce ți-oi cere.
 Iar Adam nepricepând
 Al vrășmașului său gînd
 I-a făgăduit se dee
 Orî ce dela el va cere.
 Atunci Sătana a răspuns
 Și cătră Adam a dîs:
 Eu voi cere dela tine
 Fiii, ce vor fi din tine,
 Se mi-i dai spre ascultare,
 Fiînd eu împărat mare.
 Atunci Adam dîse lui,
 Vrînd se facă voia lui:
 Dați-ioi, ai tîi se fie
 Precum vrei așa se fie,
 Numai sê mē lași în pace
 Se lucrez precum îm place.
 Iară Sătana i-a dîs
 Și lui Adam a răspuns:

Bine făcuși și vei face
 Să lucrezi pre cum îți place,
 Dar se-mi dai mie scrisóre,
 Ca se am încredințare.
 Atunci Adam a răspuns
 Și cătră Sătan a ȃis :
 Iată, eu carte nu sciu,
 Zapis ție ca se scriu.
 Atunci Sătana respunse
 Și cătră Adam așa ȃise :
 Vino-'n cóce după mine
 Ca se te învăț pe tine !
 Și făcând o cărămidă
 Prea cu meșteșug făcută
 ȃise lui Adam s'o ia
 Se-și pună mâna pe ea.
 Adam după ce o pusă
 Veȃu iscălitura scrisă,
 Adam fiu lui vîndînd
 Vrășmașului pe ei dând.
 Iară Sătana luând
 Zapisul în gând gîndind :
 Óre unde îl va punc
 Se fie ascuns mai bine ?
 Iar în Palestina este
 O pétră cu mare veste
 Tot de apă ocolită
 Tot de apă învălită,

Satan zapisul îl duse
 În acea apă ascunsă
 Sub o piétră mare, lată,
 De mal nu prea depărtată.
 Și atâta diavoli strânse
 Și acolo păzitori puse
 În fel de fel străjuind
 Și pe nimenea lăsând.

Christos Dđeu cel sfânt
 S'a născut trup pe pămênt,
 Care vrênd să se boteze
 Ca lumea se lumineze.
 A venit la Iordan
 Despre părțile lui Dan.
 Decî El în apă întrând
 Ioan se-'l boteze vrând ;
 Stătu pe aceea piétră mare
 Ce o păzia dracii tare,
 Și vêdînd o apuca
 Și în mână o sfărma.
 Iară Sătana vêdînd
 Atâta rêu lui făcând
 Se minuna, cine este,
 Omul séu Dđeu este ?
 De vreme că-'l vede tare
 Ca pe un Dđeu mare.
 Și vrea ca se-'l ispitescă,

Cine este se găsească.
 Ddeu cu mórtea lui
 A zdrobit puterea lui
 A scos din robia lui
 Pe Adam și fiii lui ;
 Iar pe Diavol l'a legat
 Și'n tartar l'a aruncat
 Și de-acum până-'n vecie
 Mila Domnului se fie !

Din Strâmbu.

III.

Iar Sith se cugetă se mérégă în Raiu se aducă ceva de acolo, pe care vedénd Adam, se se recorească. Când se duse Sith cu Eva la Raiu, vru se-l mânance ó fiară cumplită numită „*Gorgonia*,” de care abia scăpà ; căci Eva începu se plângă într'atâta, cât se auđi dela răsăritul sórelui până la apus. Ingerul venind la dênșii-i întrebà ce vor, ér' ei disără că Adam poftesce se vedă ceva din pomul maslinului, dóră cumva i s'ar mai potoli bóla. Ingerul dându-le o ramură din acel pom le spune că e prea târđiu, că Adam trebuie se móră, căci s'au apropiat ăilele lui de mórte. Din ramura aceea își împleti Adam o cunună înaintea morții sale, și și-o puse pe cap. Apoi îngro-

pară pe Adam cu cununa, ce era pe capul lui, în locul ce se chiamă *Gherosia Plata*. Şese zile după mórtea lui Adam, muri şi Eva. Din cununa aceea crescú un pom tare minunat. El dete trei ramurî carî se uniau de şapte orî şi apoi ér' se desfăceau. Din acelaşi pom, din care luase Sith ramura pentru cununa lui Adam, mai scóse apa popului încă o ramură, care crescú şi se făcú pom. Din acesta făcú Sith un foc dea pururea arđetor, care se ardă întru pomenirea lui Adam. Acest foc era pădit de fiare sêlbaticé, carî nu lăsa pe nimenî să se aproprie de dênsul. Când greşi Lot, veni la Avram şi vru să se căiască. Atunci îl trimise Avram se aducă tăciunî din acel foc. Fiarele, carî păđiau focul, lăsară pe Lot se-şi iae acei tăciunî, şi el se întórse nevătămat la Avram. Dar acésta nu ajungea pentru ispăşirea pécacului sêu, ci Lot trebui se sădêscă acei tăciunî şi se-i ude cu apa Iordanului, ce o aducea în gură; numai atuncea, când acei tăciunî vor înflori, va fi iertat de pécacul lui; așa-i spuse Avram. Şi în adevêr înfloriră acei tăciunî. Din acest lemn s'a făcut crucea celui de întâiú tálhar, ce a fost restignit de odată cu Dl Christos. Din altul din aceste

lemnul fû făcută crucea tâlharului al doilea, ce fû restignit de odată cu Dl Christos.

Când făcù împăratul Solomon templul cel pompos din Ierusalim puse se-i aducă lemnul lui Adam ; acesta înse cădù în Iordan și se afundă, și numai din întemplantare se putù afla. Dar nici acest pom, nici al doilea pom care crescù pe malul Iordanului sădit de Lot, nu se potriviva nici decum la zidirea templului, căci, când erau mai lungi, când erau mai scurte, decât era măsura. Atunci puse Solomon pe *draci* de-i aduseră al treilea pom, însuși din raiu. La rădăcina acestui pom se afla capul lui Adam. Dar nici acest pom nu putù fi întrebuintat la zidirea templului, și a fost pus la o parte, cu ceialaltă doi pomi. Când veni Sibila la împăratul Solomon se aședă pe acest pom, dar se redică repede de pe el, căci o arse și ea prorocică pe dânsul se va restigni Mântuitorul. Așa dară cele trei cruci fură făcute din pomul lui Adam.

Inflorirea lemnului uscat, ca semn de iertarea păcatelor, o întelnim în mai multe locuri în literatura populară. Așa este un basm despre: „*Fomul iertărei păcatelor.*“ Acela este următoarea :

Un pësar făgăduesce dracului că-i va da pe fiul său, dacă-i va da bogăție multă. Dracul i-a dat iar pescarul și-a trimis fiul spre iad. Dar când plecà fiul spre iad, își pusă o rasă călugărească cusută cu cruci de sus până jos. Pe drum ajunge la o casă de hoți, care-l primesc bine și nu-i fac nimica rău. Mama tâlharilor auzind că se duce la iad, rógă pe feciorul pescarului se întrebe în iad, cum or' putea să se căiască tâlharii și se dobândescă iertarea păcatelor. Când ajunge feciorul pescariului la iad, nu-l primesce dracul, căci îl vede călugăr; ba-i dă chiar zapis de slobodire. Intorcându-se spune tâlharilor, ceea ce dracul i-a dat ca răspuns la întrebarea, cum pôte un tâlhar se dobândescă iertarea păcatelor? Adeca: se împlante în pământ ciomagul, cu care a săvârșit cel de întâi omor, și se-l ude cu apă adusă în gură atâta, până când va prinde rēdăcină și va înflori. Dar numai cel mai tinēr din hoți putu face acel lucru, decī numai el primi iertarea păcatelor. Toiagul lui a înverdit, a înflorit și a dat rōde nesce mere de aur, din care au eșit porumbei albi. Vedind ceialaltī hoți minunea, s'au pocăit, s'au dat de bună voiă pe mâna judecătii, aceea i-a pedepsit pe pământ, ca se mērgă iertați pe ceea lume.

Legenda Sfintei Vineri.

Era un om, anume Agaton și muerea lui Polfia. După multă vreme, neavând copii, se rugară lui Dđeu și Dđeu le trimise un inger, de le spuse, că vor avea o fată, a cărei nume se fie Sf. Vinere, căci se va nasce Vineri. Și așa fu. Și creșcu copila mare și se făcù înțeleptă și cucernică. Și după ce creșcu mare, se duse din curțile tatălui său se propovăduescă legea creștinescă. Așa ajunse ea într'o cetate, anume Antiochia, unde era un împărat, cu numele Antioch. El era Grec păgân, și toți din împărăția lui erau păgâni. Și mulți au venit înaintea feței împăratului de au pârît pe feciora aceea, adeca pe Sf. Vinere, că propagă religiunea creștină. Împăratul se mânie foc, și porunci slugitorilor se o prindă și se o aducă înaintea lui. Și-o adusără. Dar când o vădu cât este ea de frumoasă, i se domolî mânia și-i dîse să se lase de legea creștinescă și să se plece Dom-

neșilor lui, că el o va lua de nevastă, o va face împărătesă, Sf. Vinere înse nu se învoi. Atunci se înfurie împăratul și porunci se o lege și se o restignescă. Ea se rugă la Ddeu și Ddeu îi ascultă ruga, și trimise un vifor ce lua o piatră mare și o purta în vîzduh ca o frunză și suna; și se ivi îngerul Domnului înaintea ei, și rupse legăturile de pe mâinile ei. Atunci strigară toți ómenii: nu e alt Ddeu, mare, de cât Ddeul Sfintei Vineri! Și slugile împăratului se închinară înaintea ei; iar ea îi botezà. Impăratul vîdînd acésta porunci altor slugi dicînd **Prindeți-o și aflați o căldare și ardeți petri și le smicuriți și le băgați în căldare și băgați plumb și sêu și smólă se fierbă șapte zile și șapte nopți și a șaptea zi o băgați în căldare!** Așa făcură slugile, după cum le porunci împăratul; dar dacă descoperiră căldarea, slugitorii se minunară, că Sfânta Vinere se sculă în picioare teafără și nevătămată. Cum se apropie împăratul de ciudă mare se vîdă aceea minune, lua sfânta Vinere apă din căldare și-l stropi peste obraz, orbindu-l. Impăratul se rugă apoi la dînsa, se-l miluésca, că vrea să se facă creștin. Și Sfânta Vinere cădu cu fața

la pământ și plânse, și se făcù o baltă din lacrămile ei. Cu acésta apă de lacrămî unse ochii împératului, și el vedù, și cu aceeași apă îl botezà pe dènsul și pe toți ómenii, ce erau acolo. După aceea plecà de acolo în alt oraș, ca se propovèduescă cuvèntul lui Christos; aci domnia împératul Atizma. Acesta de asemenea îi făgădui mâna sa, adeca se o iee de soție, se o facă împèrătésă, numai să se lapede de credința creștinéscă și să se închine la Dđeił lui. Sfânta Vinere înse nu voi. Atunci se mânie împératul foc de tare și porunci slugilor sale se o ducă înaintea smeului din cetate, se o mânânce. Și sfânta Vinere făcù sèmnul crucii preste acel smeu, și fugi diavolul și tóte duhurile necurate din dènsul, și atuncea se apropie Sfânta Vinere de smeu și călcà cu piciorul spre falca smeului și întrà în trènsul și trecù prin zgăul lui afară și stătu ear înaintea lui. Și toți cei ce vedeau minunea se cutremurà de gróză și cădură cu fețele la pământ înaintea Sfintei Vineri și o rugarà se-i hoteze. Și Sfânta Vinere botezà pe împératul și tóte slugile lui și toți ómenii lui. De acolo purcese la orașul lui Aclit împérat. Și Aclit împératul când îi vedù frumsèta cea

fecioréscă îi dîse : fecióră, lapădă-te de legea creştinéscă şi te închină la Dđeiî mei, că te fac soţia mea, împărătésă lângă mine pe tronul meu şi vei împărăţi cu mine preste noródele mele. Dar Sfânta Vinere nu voi se audă vorbele lui, ci-i răspunse cu îndrăsnelă : Impérate ! N'are lumea acésta atâtea bunurî, pentru care se-mî părăsesc eu legea mea şi se mă închin la idolî ! Şi împăratul s'a mîniat pe ea fórté tare, pentru aceste vorbe îndrăsneţe şi a poruncit slugilor, de o pusără într'o căldare cu plumb, seu şi smólă şi sub căldare făcură foc cumplit. Dar para focului de sub căldare arse pe slugile împăratului şi atunci dîse Aclit împărat cătră slugile sale : tăieţi-i capul ! Inaintea morţiî se rugă Sfânta Vinere cătră Dđeu dîcând : Rogu-te Dómne, Domneđeul meu, se faci milă cu acei, ce vor face pomană mie şi prinos şi luminare şi liturghie şi blagoslovesce Dómne căsele lor, şi fecioriî lor şi holdele şi dobitocele lor tóte ; şi se fugă de ei tóte duhurile rele şi fermecătórele ; şi sufletele lor se fie luminate ; ér' cela ce nu va cinsti acésta đî de vinerea mare, cu milostenie şi cu rugă în biserică, ér' cela ce va lucra în trênsa, acela se fie bléstămat ; iar cela ce o va

cinsti și o va posti șapte zile, se fie lui sănătate și ertăciune păcatelor; și cine nu va cinsti sfânta Vinere, ei o va spurca cu carne său cu brânză său cu ouă său cu lapte, acela se nu biruescă. Că în Sfânta Vineri s'a răstignit Dl Christos de voie pe cruce.

După aceea-i tăiară capul.

— — — — —
Intrebare: Pentru ce postim patru posturi într'un an?

Răspuns; Pentru cele patru pirone ce bătură Jidovii în palmele și în picióarele Dlui Christos.

Intrebare: Dar Vinerele pentru ce le postim?

Răspuns: Pentru cele patru rane pricinuite de pirone în palmele și în picióarele Dlui Christos.

Intrebare: Dar Miercurile pentru ce le postim?

Răspuns: Pentru ca se încăpem la ziua judecătii sub acoperemântul Precestei, care se va ruga fiului Ei pentru păcătoși și pe câți-va cuprinde, pe toți va ierta Ddeu de păcate.

Colinda Sfintei Vineri.

Sus pe slava cerului
La póelele raiului
La scaunul Domnului.
La scaun de judecată
Unde merge lumea tótă
Genunchia-ta Sfânta Vineri,
Genunchia și mi-și plângea.
Și de domnul se ruga
Și din gură așa grăia :
Știi Dómne, că m'ai trimis
Pămêntul ca se-l botez,
Toți s'au dat botezului
Toți s'onchinat Domnului,
Numai una nu s'a dat :
Cetatea Irodului
Nu s'a dat botezului
Nici creștinătăților,
Ci pe mine prinsu-m'a,
Prinsu-m'a, legatu-m'a,
Cu cuțit tăiatu-m'a
In cazan băgatu-m'a

Și trei zile fiertu-m'a
 Numa-'n cêră și-'n rêsînă ;
 Ei din cazan scosu-m'au
 Apoi strecuratu-m'au
 La gard aruncatu-m'au
 In obraz scूपitu-m'au.
 Și am făcut
 Cum am putut
 Și la Tine am venit
 Se-mi dai sființii-'n ajutor
 Pe Irod ca se-l omor.
 Dumneșeu o asculta
 Și ajutor ei i da
 Pe Ilie
 Stânt Ilie ;
 El trăsnia și fulgera
 Draciș se cutremura
 Ómenii se bucura
 Și toți se încreștina.

Invățătura pentru cele 12 Vineri mari ce sunt preste an.

Afară de Vinerea mare, mai sunt și alte Vineri preste an, ce trebuie prăsnuite, de ore-ce întrênsele s'au întêmplat lucruri vrednice de ținut în minte din istoria lumii creștine. Eră scôtorea la iveală a invățăturii despre cele 12 Vineri mari ce sunt preste an, s'a întêmplat așa :

La apus este un pământ frumos, acolo este o țără — țera Albeilor — și în țără este o cetate vestită — cetatea Drace. Acolo locuiau mulțime de Jidovi alătura cu creștinii. Și între Jidovi și între creștinii era adeseori price mare și gâlcévă cumplită, din pricina legeri; fie-care dicea că a lui lege este mai bună și mai sfântă. Din cêrtă ajungeau adese-orii la bătăi cumplite și la vêrsare de sânge. Ca se înceteze odată aceste fapte urite s'au adunat toți într'un sobor mare, pe vremea împêratului Carmil, și au hotărît

se alégă doi filosofi învățați: unul jidov și altul creștin, care se se întrebe din cărți și din învățători; și care va învinge cu înțelepciunea, în a aceluia lege se se dee tot norodul, cu jidovi cu creștini; de va birui filosoful cel creștinesc — jidoviil se se facă creștini: ér' de va birui filosoful cel jidovesc — creștiniil se se facă jidovi.

Și aleseră creștiniil din sinul lor pe un filosof anume Lifterie, ér' jidoviil aleseră pe filosoful lor Tărasie; amândoi erau foarte învățați în sciințele cele filosofesti. Și intrară amândoi într'o casă de taină și începură a se întreba și a se ispidi din cărți și din legi și se priciră trei zile și trei nopți și tot îl birui Lifterie creștinul pe Tărasie jidovul.

Și Tărasie sta se plesnescă de necas și îngălbini de mânie, că nu pôte învinge pe filosoful creștinilor, pe Lifterie.

Și Lifterie, ca se facă pe Tărasie se se dee învins, îl întrebă despre cheia cerului, de brâul pământului, de cele șapte urzituri pământesci, de încinzătura mării, de calea sórelui, a lunei și a stelelor, de tóte închieturile omului, de mórtea și înviarea omului.

Dar ovreul Tărasie nu putù da nici un răspuns, decî numai nu plesnia de necas și

de rușine. Și, ca se-și mai recorască capul se duse pân' afară; dar' până nu eși, dise lui Lifterie: iată, mă duc pân' afară, se mă mai trezvesc, că mi s'au slăbit mințile în cap, iar până se viu eu de afară, tu se știi rëndul celor douăspredece Vineri mari, ce a lăsat Ddeu de folos creștinilor preste an. Cu aceste vorbe ovreul Tărasie eși afară, ér' Lifterie remase încremenit, că nu știa rëndul celor douăspredece Vineri mari. Dar ovreul Tărasie avea un fecior anume Mahiil și acesta rămăsese cu Lifterie în casă. Decî Lifterie se îndreptă cătră Mahiil și-i dise: Mahiile, dacă știi, spunemî tu rëndul celor douăspredece Vineri mari de preste an. Ér' Mahiil răspunse: stiule, și ți le voiș spune, cu tóte că legea nóstră ne opresce a și vorbí de ele; dar mie-mî place legea creștinéscă și mă voiș și boteza, de aceea îți voiș și spune tot, ce sciu despre acele sfinte Vineri. Aceste sfinte Vineri sunt scrise de însuși Domnul Domneđu într'o carte mare, ce o dete apostolilor, ca ei se le știe; ér' când s'au despărțit apostoliș de Domnul Christos, ei s'au ascuns de frica jidovilor și au ascuns și cartea. Dar jidoviș au prins pe unul din apostoliș, tocmai pe acela, la care era cartea,

și bătându-l l'au omorit și i-au luat cartea. Er' jidoviî o învățară de-a rostul apoi o pusără în foc se arță. Êtä dar rostul celor 12 vineri de preste an :

Vinerea I.

Este în luna lui Mărțișor, înaintea sfinților 40 de Mucenici; în aceea vinere a călcat Adam și Eva porunca lui Dđeu, de au mâncat din pomul cel oprit; în aceea și i-a și isgonit Dđeu din raiū.

Vinerea a II-a.

Este înaintea Blagoveștenilor; atunci s'a făcut cea de întâiū mörte de om în lume, că atunci omori Cain pe fratele său Avel.

Vinerea a III-a.

Este Vinerea sacă, adeca Vinerea de Paști, în care s'a restignit Domnul nostru Is. Christos.

Vinerea a IV-a.

Este Vinerea din ainea Înălțarei Domnului nostru Is Christos; în acésta Vinere s'a întemplat dărimarea Sodomului, Gomorei și a celor-alalte cetăți pécătoșe.

Vinerea a V-a.

Este Vinerea din aintea Rusalilor, atunci se năpustiră Turcii și alte glóte pagâne asupra împăratului Arcadie și-l goniră preste mare și mâncară carne de camilă și beură sânge de capră.

Vinerea a VI a.

Este Vinerea din aintea Săn-Petrului, adecă cea dintâi vinere din aintea sfinților apostoli Petru și Pavel; atunci trimise Dđeu cele đece bătăi preste Egipt.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Vinerea a VII-a.

Este Vinerea din aintea Schimbărei la față s'au cum îi mai đic probojenie, când se probozesce frunđa și iarba. In acésta Vinere Turcii ce sburară cu aripî ca Zmeii și ca scorpiile ajunsără la Rîm și la Ierusalim; dar fură scoși de ingerul Domnului în țera Avatului prin pórta Zraon, la Tătari.

Vinerea a VIII-a.

Este Vinerea din ainte de Adormirea Precestei; atunci se sculă Navohodonosor și robí Ierusalimul 70 de ani.

Vinerea a IX-a.

Este Vinerea din aintea tăierii capului sfântului Ioan; în aceea și tăie Irod capul lui Ioan botezătorul și-l dete pe tipsie Irodiadei.

Vinerea a X-a.

Este Vinerea înaintea înălțării Crucii; în acésta și loví Moisi Marea Roșie cu toiagul și aceea se despărți în două, de trecu pe Israeliteni în pustie din robia Egiptului.

Vinerea a XI-a.

Este Vinerea din aintea Sfântului Andrei; în acésta și a pus Ieremia prorocul pe diavol între doi munți înalți.

Vinerea a XII-a.

Este Vinerea din aintea nasterii Domnului nostru Is. Christos. Atunci a tăiat Irod împératul 14 mił de prunci, dela 2 ani mai jos, creșind că între ei va fi și pruncul Christos.

Să se știe deci că aceste 12 Vineri mari trebuesc ținute cu post și cu rugăciune și se nu se mânânce mai mult decât pâne

sécă și se bea apă; atunci Domnețeu va blagoslovi pe acela în toate lucrurile lui.

Așa spuse Mahiile, feciorul filosofului celui evreesc Tărase și Lefterie, adeca filosoful cel creștinesc le ținu în minte și le spuse lui Tărasie, după ce acela veni de afară. Și Tărasie aușind aceste strigă, că nu le pôte sci decât dela fiul seu Mahiil și scóse un cuțit de-l junghie. Iar creștinii se veseliră de izbânda lui Lefterie.

De aceea, până în ziua de ađi nu lucrăză femeile în aceste vineri, fiind în credința că lucrarea și nepostirea le aduce pagubă, bóle, trăsnete, fulgere și grindină!

